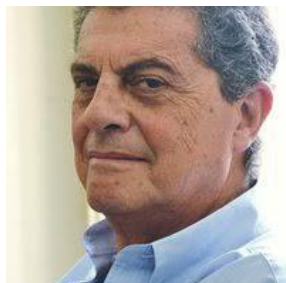

Εις μνήμην του Paolo Gritti

Από **Valeria Pomini**, Δρ Κλινική Ψυχολόγος – Ψυχοθεραπεύτρια

Συνυπεύθυνη Προγραμμάτων Εκπαίδευσης στη Συστημική Ψυχοθεραπεία Οικογένειας και Ζεύγους – ΕΠΙΨΥ

Σύμβουλος Τμήματος Συστημικών Θεραπειών – Α' Ψυχιατρική Κλινική ΕΚΠΑ

Σπάνια έχω νιώσει τόσο μεγάλη στενοχώρια για τον θάνατο ενός ατόμου που δεν είχα συναντήσει ποτέ από κοντά. Αυτό συνέβη με την ξαφνική είδηση που έλαβα το περασμένο καλοκαίρι του θανάτου του Paolo Gritti. Ο Paolo Gritti ήταν ψυχίατρος, ψυχοθεραπευτής, ψυχο-ογκολόγος, πρώην αναπληρωτής καθηγητής στο Πανεπιστήμιο της Καμπάνιας «Luigi Vanvitelli», πρώην Πρόεδρος δύο επιστημονικών συλλόγων στην Ιταλία, Αντιπρόεδρος του Εθνικού Συμβουλίου των Σχολών Συστημικής Ψυχοθεραπείας, διδάσκων μέλος και επόπτης της SIPPR. Κυρίως, ο Paolo Gritti ήταν ιδρυτής της Σχολής Συστημικής Ψυχοθεραπείας ECOPSYΣ της Νάπολης⁵, ένα από τα πιο διακεκριμένα ινστιτούτα εκπαίδευσης στην συστημική θεραπεία της Ιταλίας, καθώς και εκδότης του *Journal of Psychosocial Systems*. Επίσης, ο Paolo Gritti ήταν διευθυντής του περιοδικού *Giornale Italiano di Psico-oncologia*, και μέλος της συντακτικής επιτροπής του περιοδικού *Archives of Depression and Anxiety*. Ο Paolo επικοινωνήσε μαζί μου πριν από μερικά χρόνια και από τότε ανταλλάζαμε συχνά μηνύματα, τηλεφωνήματα και ιδέες. Κύριος στόχος ήταν να ξεκινήσουμε μια συνεργασία μεταξύ των περιοδικών μας: το *Journal of Psychosocial Systems*, που δημιούργησε ο ίδιος, είναι ένα ηλεκτρονικό περιοδικό ανοικτής πρόσβασης, το οποίο δημοσιεύει άρθρα στα ιταλικά ή στα αγγλικά, με έμφαση στη συστημική προσέγγιση. Δέχτηκα με μεγάλη χαρά την πρόσκληση του να γίνω μέλος της συντακτικής επιτροπής και να συνεισφέρω με δικό μου κείμενο, που

⁵ <https://www.ecopsys.it/>

δημοσιεύθηκε σε ένα από τα τελευταία τεύχη⁶. Στόχος μου ήταν επίσης να δημοσιεύσουμε άρθρα του ιδίου και των συνεργατών, μεταφρασμένα στα Ελληνικά, στο παρόντα περιοδικό. Στη συνέχεια, ο Ραόλο με κάλεσε στο συνέδριο με τίτλο «*Μέσα από τα υγρά μονοπάτια. Το εικοσαετές ταξίδι του ECOPSYΣ στη διαδρομή προς την Ιθάκη*», που οργάνωσε για τα είκοσι χρόνια πολιτισμικής, κλινικής και εκπαιδευτικής πορείας του ECOPSYΣ. Όπως αναφέρεται στο κείμενο παρουσίασης του συνεδρίου, «η μεταφορά του ταξιδιού “στα υγρά μονοπάτια” – εμπνευσμένη από την Οδύσσεια – αποτέλεσε κλειδί για την κατανόηση του θεραπευτικού έργου και της πολυπλοκότητας των σύγχρονων σχέσεων: οικογένειες, ζευγάρια, γενιές και πολιτισμικά πλαίσια αναλύονται ως εδάφη προς εξερεύνηση, διάσχιση και κατανόηση». Δυστυχώς, έχασα την ευκαιρία να συμμετάσχω αυτοπροσώπως στο συνέδριο και να συναντήσω επιτέλους τον Πάολο και τους συνεργάτες του. Δυστυχώς κόλλησα Covid λίγες μέρες πριν το συνέδριο, που με εμπόδισε να ταξιδέψω στη Νάπολη, κάτι που εκ των υστέρων με στενοχώρησε ακόμη περισσότερο, αφού δεν μπόρεσα να συναντήσω τον Ραόλο αυτοπροσώπως.

Είχα ωστόσο την ευκαιρία να συμμετάσχω διαδικτυακά και να παρουσιάσω την εισήγησή μου με τίτλο «*Το σημάδι του Οδυσσέα: Το ψυχωτικό σύμπτωμα ξεσκεπάζει το τραύμα*», αλλά κυρίως να παρακολουθήσω τους άλλους ομιλητές και την καταπληκτική εναρκτήρια ομιλία του συνεδρίου από τον ίδιον τον Ραόλο. Ακόμη και τον τελευταίο μήνα της ζωής του, παρά την ασθένεια που τον εξάντλησε, ο Ραόλο δεν σταμάτησε να εργάζεται και να σκέφτεται νέες δράσεις. Δεν γνώριζα ότι ήταν άρρωστος· ανταλλάξαμε μηνύματα για μελλοντικά σχέδια μέχρι και δύο ημέρες πριν από το θάνατό του. Η επακόλουθη σιωπή δεν με εξέπληξε, καθώς συνέπιπτε με τις καλοκαιρινές διακοπές· θα επικοινωνούσαμε ξανά τον Σεπτέμβριο. Αντ’ αυτού, έλαβα ένα μήνυμα από μια συνάδελφο του Ινστιτούτου και με μεγάλη θλίψη έμαθα για τον θάνατό του. Ο Ραόλο Gritti δεν άφησε μόνο ένα τεράστιο κενό στην οικογένειά του, στους συνεργάτες του, στους μαθητές και τους πρώην μαθητές του, αλλά και στην ιταλική και διεθνή συστημική κοινότητα. Η προσέγγισή του, η οποία ενέπνευσε τις εκπαιδευτικές και επιστημονικές δραστηριότητες του ECOPSYΣ, ορίζεται ως «πολιτισμική». Όπως αναφέρεται στον ιστότοπο της Σχολής, «Η “cultural family system therapy” βασίζεται στην ενσωμάτωση τριών κύριων θεωρητικών παραδόσεων: της θεωρίας των οικογενειακών συστημάτων, των πολιτισμικών μελετών για την οικογένεια και της πολυπολιτισμικής ψυχολογίας. Διευρύνει αυτή την προοπτική ενσωματώνοντας την έννοια του “cultural genogram”, ενός εργαλείου που επιτρέπει τη χαρτογράφηση όχι μόνο των διαγενεακών οικογενειακών σχέσεων, αλλά και των πολιτισμικών κληρονομιών και των διαδικασιών πολιτισμικής προσαρμογής.

⁶ Pomini, V. (2024). Dropouts, unsuccessful therapies, and other 'stumbles' in systemic therapy. *Journal of Psychosocial Systems*, 8 (1), 1-16. <https://doi.org/10.23823/58859v19>

Προσφέρει μια θεωρητική και κλινική προσέγγιση, διερευνώντας τη διασταύρωση μεταξύ πολιτισμού και οικογενειακού συστήματος στην θεραπεία, υποστηρίζοντας ότι τα οικογενειακά συστήματα δεν μπορούν να κατανοηθούν ανεξάρτητα από τα πολιτισμικά πλαίσια που τα δημιουργούν. Οι κοινές έννοιες εντός των οικογενειών διαμεσολαβούνται πάντα πολιτισμικά, απαιτώντας από τους θεραπευτές να αναπτύξουν μια «διπλή οπτική» που να λαμβάνει ταυτόχρονα υπόψη τις καθολικές συστημικές δυναμικές και τις συγκεκριμένες πολιτισμικές ιδιαιτερότητες».

Θα είμαι πάντα ευγνώμων στον Paolo, ο οποίος δημιούργησε για εμένα και την Ελληνική συστημική κοινότητα μια νέα γέφυρα προς στη Νάπολη, αυτή τη μοναδική πόλη που αγαπώ, και δημιούργησε μια νέα συνεργασία με τη συστημική κοινότητα του ECOPSYS, η οποία είμαι βέβαιη ότι θα συνεχιστεί στο μέλλον, διατηρώντας δεσμούς εκδοτικής αδελφοποίησης, επιστημονικής ανταλλαγής απόψεων και συνεργασίας. Η κομψή του παρουσία, η λαμπρή αλλά και αυστηρή σκέψη του, ο εμπνευστικός λόγος του, ο ενθουσιασμός του, όλα αυτά θα μας λείψουν.